

KOIVISTON viesti

Nro 6 Kesäkuu 2014

Koivistolaisten kotiseutulehti vuodesta 1944 lähtien

Koiviston Viesti
70 v.
Juhlavuosi

Tiijät sie?

Mei äiti, hääko ol koko tän maapällise vaellukseen aja uskovaine ristitty, ni ristos miut Lutterukse mukkaa Martiks. (No, pappiha se kyl miut ristos, mut äit anto nime.) Mut asjaa! Nii, ni iha siint lähtie mius o ilment vähäse niiko kirkollissii piirtehi. (Kerrakii Lahes, ko mäntii rouva kans (aviosiippai o kieltänt minnuu kutsumast itseään eukoks) jöhokii maatalousnäyttelyy, ni eiks se automaatti, se ko otti ihmisi portil vastaa, julistant kaikel kansal ilosanomaa, ko miut äkkäs: "Tuosha tullooki itse Hollola kanttoor!") Lieks osasyyn noihi papillissii piirtehi olt sekkii, et miu issäi ol ristitty tän kesäkuu pyhä miehe mukkaa, niiko muute ol Koivisto ensmäne viralline kirkkoherrakii.

Mut nyt mie sen kirkollise luontoi mukkaa heittävyynkii tosi papilliseks, ja kysyn teilt lukijoilt, et kuka osajaa kertoo (- arvaamine ko ei täl kertaa auta! -), minkä hiippakunna piispa sauva meitä koivistolaisii sillo Akrikola aikoihi "lohutti" ja minkä nimine se paimen ol, minkä ojennukses Koivisto seurakuntalaisetkii kirkkoherraa myöte sinisalme rannoil koittiit Herra nuhtehes ellää ja vaeltaa? Ja sit mie viel utelen, et kuka senaikase hiippakunna perintömaata tänä Herra vuonna 2014 nyt paimentaa?

Tää ei oookkaa nii yksinkertane kysymys, ko tuhmemp vois äkkisiltää arvella, vaa viel paljo kippuramp ko mei äiti Nikita-sia saparo.

Jos sen saparo ossaat suoristaa, ni kerroha kaikil ja toimita postii Viestil nii, et muutkii tulloot valistetuiks. (Sitä saparoo ei kyl tarvitse postittaa.)

Martti Pielä

Evakuointi Koivistolla 70 vuotta sitten

Elämä Koivistolla 1944 oli parin siellä vietetyn vuoden aikana kohentunut huomattavasti. Toiveikkuuden sävyttämä jälleenrakennus oli edennyt hyvin samoin kuin yhteiskunnan toiminnot. Sekä kunnalla että asukkailla oli monia suunnitelmia tulevaisuutta varten.

Hannu Veijalainen

Kuva Koivisto, muisto meren rannalta -kirjasta

Talvella ja keväällä alkoi liikkua huhuja mahdollisista alueluovutuksista. Helmikuun lopulla Neuvostoliitto esitti rauhanehtonsa ja jännitys lisääntyi, kun rauhaneuvottelut katkesivat huhtikuun lopulla. Kuitenkin usko tulevaisuuteen säilyi. Koivistollakin kevätyöt pelloilla ja puutarhoissa tehtiin kuten ennenkin.

Myös valtiovalta uskoi Karjalan tulevaisuuteen. Pääministeri Linkomiehen hallituksen Karjalan asioiden ministerivaliokunta ja Palautetun alueen neuvottelukunta pohtivat maaliskuun lopulla 1944 Karjalan tulevaisuutta. Neuvostoliiton tiukoista rauhanehdoista ja uhkaavasta tilanteesta huolimatta kokouksen kantana oli, että elämä ja jälleenrakennus jatkuisi entisiä uriaan. Lisäksi kesäksi 1944 suunniteltu maatalouden tuotantokampanja, jonka tarkoituksena oli vähentää riippuvuutta saksalaisesta viljasta, vaati myös juuri tuotantoon saatettujen Karjalan peltojen tehokasta viljelemistä.

Keväällä 1944 sotilashallintoalueen suojeluskuntapiirien esikunnissa saatiin valmiiksi hyvin yksityiskohtaiset suunnitelmat Viipuri-Kuparsaari-Taipale (VKT)-linjan eteläpuolisen Kannaksen väestön poissiirtämiseksi tilanteen niin vaatiessa. Kustakin suunnitelmasta oli kaksi versiota, toinen rautatie- ja toinen maantiekuljetuksia varten.

Suunnitelmat eivät valmistuneet yhtään liian aikaisin. Neuvostoliitto aloitti aamulla 9.6. tykistön ja ilmavoimien avulla suurhyökkäyksen Kannaksella ja seuraavana päivänä puna-armeija vyöryi rajan yli. Heti aamulla 10.6. viranomaiset antoivat evakuointikäskyt rajakuntiin ja saman päivän iltana Koivistokin liitettiin evakuoitavaan alueeseen.

Niinpä Koiviston evakuointipäälliköksi määrätty merikapteeni Filip W. Hollming, joka oli ollut tässä epäkiitollisessa tehtävässä jo talvisodan aikana, sai lauantai-iltana 10.6. puhelimitse Viipurin Suojeluskuntapiiristä ilmoituksen, että Koivistoa koskevat evakuointikäskyt saapuvat seuraavana yönä. Hän antoi välittömästi kylien evakuointipäälliköille y.m. st.henkilöille

*Heti aamulla
10.6. viranomaiset
antoivat
evakuointikäskyt
rajakuntiin ja
saman päivän
iltana Koivistokin
liitettiin
evakuoitavaan
alueeseen.*

käskyn saapua kello 23 kauppaan käskynantoa varten.

Myös Koiviston Suojeluskunnan koko evakuoinnin henkilöstö

kokoontui Viipurin Sk.piirin Esikunnan käskystä kauppaan evakuointimääräyksiä odottamaan.

Sunnuntaiyönä 11.6. kello 2.30 Suojeluskuntapiiriin upseerilähetä toikin kyseiset käskyt ja ilmoitti evakuoinnin tapahtuvan rautateitse, ja että valmistusaika lähtöön on kolme vuorokautta, mutta jo kahden vuorokauden kuluttua, siis tiistaina 13.6. ensimmäinen evakuointijuna olisi Koivistolla käytettävissä.

Selvitettyään st.henkilöille heidän tehtävänsä evakuointipäällikkö antoi kello 5 heille käskyn evakuointitoimenpiteitten aloittamisesta alueillaan. Ensimmäisenä työnä kodeissa nyt alkoikin tavaroiden pakkaaminen kuljetuskuntoon.

Oli sunnuntaiaamu ja kohta kirkonkellojen soitto kutsui seurakuntalaiset viimeiseen kotikirkkosa pidettyyn jumalanpalvelukseen. Jokainen voi kuvitella kirkkoväen tunteet heidän kuunnellessa väkevää saarnaa. Saarnaa, jonka jokainen sana varmasti painui

lähtemättömästi läsnäolijoiden mieliin ja virret kaikuiivat korkeassa kirkkosalissa jylhemmin kuin koskaan aikaisemmin.

Tavaroiden pakkaamisen päätyttyä aloitettiin maanviljelystavaroiden siirto kokoamispaikoille. Myös karjat siirrettiin laiturille rautatien läheisyyteen evakuointikuljetuksia odottamaan

Tiistaina saapuikin ensimmäinen evakuointijuna, kuten upseerilähetä oli suunnuntaiyönä ilmoittanut. Siinä lähes 700 henkeä, lähinnä saarten ja kauppalan asukkaita, toista saataa nautaa ja vähän pienkarjaa aloitti illalla kello 21.30 matkan Salon ympäristökuntiin.

jatkuu sivulla 6

Riikka Salokannel
Päätoimittaja

Juhannusruusut

Istuskelimme satamaterassilla ja katselimme aallonmurtajan tuhatpäistä lokkiyhdyksuntaa. Seurueessa ollut arkkitehti huomautti, että useasti näyttävät nuo aallonmurtajat jotenkin keskeneräisiltä, joutomaalta. Että eikö niitä voisi kuitenkin maisemoida tai jotenkin sopeuttaa maisemaan. Minä siihen, että juu, niin taitaa olla, mutta tuolla vastarannalla, missä itse pidän venettäni, siellä on hieno aallonmurtaja. Aallonmurtajan penkassa nimittäin kasvavat tasavälein Terijoen salavat.

Samassa seurueessa oli Suomen johtavia arkkitehtejä ja muotoilijoita. Yksissätuumin päädyimme siihen, että Terijoen salava on Suomen kaunein ja veistoksellisin puu. Hetken jo luulin, että yhteinen mielipiteemme juontui valistuneesta esteettisestä silmästämmme, mutta muotoilun professori Hannu Kähönen paljasti jääviytensä. Hänen sukujuurensa ovat Terijoelta ja siksi hän pitää näitä nimikkopuita kauneimpina. Että jos mittaisi asioita vain ulkoisilla mittareilla, kauneimman puun vaihtoehtoja olisi useampia, mutta kauneuden kokemuksessa on mukana sydän ja tunteet ja siksi rakkain on myös kaunein.

Olisiko siinä syy, miksi tänä vuonna olen erityisen herkistynyt upeista juhannusruusupensaista. Yleisesti ottaen en pidä piha- ja puskaruusuista ollenkaan, päinvastoin. Jos joitakin on oikein omalle kohdalle eli tontille osunut, niin ennen voikukkien kirkemistä riivin niitä turkasen piikkipensaita juurineen maasta. Kertakaikkisen ärsyttäviä nuo toki kauniin väriset ja hyväntuoksuiset kasvit ovat, mutta ne piikkiset rehottavat varret. Viime kesänä saarella ällistyin, kun naapurimökkiläinen oli karuun saaristomaisemaan oikein kasvattamalla kasvattanut ruusupuutarhaa. Ymmärtänette nyt, että en todellakaan pidä ruusuista, mutta kuitenkin tänä vuonna juhannusruusukukinnot ovat herkistäneet minut kyyneliin saakka.

Mummolan vanhantuvan päädyssä kukki joka kesä juhannusruusut usein jo ennen juhannusta. Lähes joka kesä sain olla jo viikkoa ennen juhannusta mummolassa "auttamassa" juhannussiivouksissa. Ja se kesän ja loman ja mummolan tunnelma oli jotain niin kertakaikkisen rakasta, että kun hiljattain, kuumana kesäpäivänä kuljin ihan toisaalla, mieleni palasi lapsuuden huolettomiin kesiin. Iholla tuntui lämpö ja kesän tuoksut tulvivat ympäristöstä. En heti tajunnut miksi kaihomielinen ihana ikävä lapsuuteen tulvahtivat mieleeni, kunnes sitten huomasi vanhan upean juhannusruusupensaiston. Sillä hetkellä kesä tuntui kauniilta ja hyvältä. Ja nyt ymmärrän, että kaunista on sellainen, jossa sydän on mukana.

Hartaast'

Kaunis Ruusutarina!

Tämä suloinen kertomus on tullut tietooni toisten kertomana, joten voi olla, että se on vain suurimmaksi osaksi sanasta sanaan totta.

Oli kaksi koivistolaispoikaa. Toinen kosi rakastamaansa naita laululla: "Teen ruusutarhaksi tienoon sen, missä jalkasi pieni astuu". Hän toetutti lupauksensa. Hän perusti ruusutarhan Haminan kaupungin lähelle. Hänen äitinsä nimi oli Iita. Iita oli minun Iita-tätini hyvä ystävä. Iita-täti asui Haminassa, lähellä jotakin, olisiko ollut Sunilan tehtaita. Kylän nimi taisi olla Poitsila. Kävin siellä muutaman kerran. - Minun Iita-tätini kysyi kerran menestyksen syytä. Poika kertoi, että äiti-Iita oli ottanut ostajat vastaan halauksin ja kiitellyt, että olittepa kilttejä, kun tulitte "ostamaa me puutarhaast". Asiakkaat pitivät palvelusta. He tulivat aina uudestaan. Pojan nimi taisi olla Kyösti.

Itse kävin opinto-ohjaajien kurssilla Valkealassa toisen veljeksen, Arvon puutarhassa. Hänellä oli vielä suurempi yritys, tuhansia ruusuja. Rouva palveli kahvilan pitäjänä ja kaikkia asiakkaita kohdeltiin erinomaisen ystävällisesti. Koivistolaisena uskalsin mennä kysymään, millä kielellä Arvo teki kauppaa Hollannissa. Hän vastasi nauraen: "Mie en osaa muuta ko Koivisto kieltä, mutt miull o tulkki!". Sydäntäni lämmitti tuo nöyrä vastaus. Opin sillä reissulla paljon ystävällisyyden merkityksestä.

Sitten tuli päivä, kun oma Iita-tätini täytti 100 vuotta. En tiedä, elikö Suutarin poikien äiti silloin, mutta pojat koristivat Iita-tätin huoneen seinät vanhainkodissa vaalean punaisiin ruusuin. Niitä oli ainakin sata luotisuorina pitkin seiiniä. Tuoksu oli mahtavan huumava. Kiitos vieläkin siitä näystä. Minä vein muutaman kymmentä neliapilaa Iitalle. Mutta hän sanoi: "Ei miu onnei oo näis apilois, mutt laula miull: Kotoni on taivahassa, sinne täältä halajan". Sama laulu, jota isäni pyysi laulamaan kuolinvuoteellaan.

Viime viikolla kuulin tšekäläiseltä kukkakauppiaalta, että Suutarin Ruusutarhoja ei enää ole. Melkein itketti. Tuovat kuulemma kaikki ruusut ulkomailta. Ei voi olla totta! Toivottavasti ei ole totta.

Mutta näin hengelliseen kirjoitukseen yhdistettynä voin iloiten kertoa myös, että on yksi ruusutarha, joka ei koskaan mene konkurssiin. Luther sanoi, että lapset ovat kirkon ruusutarha. Heitä tulisi hoitaa rakkaudella ja yksilöllisesti kuten Suutarin ruusuja. Meistä Jumalan pikkuisista ruusuista on kasvanut isoja ja isoista taas pieniä. Näin ikuinen ja kestävä on Jumalan ajaton ruusutarha.

Siionin laulun tekijä kertoo myös tulevasta ajasta. Hän kirjoittaa: "Oi ihana aika ja ihmeitten maa, jossa valkeita ruusuja nousee. Näin viaton veri taas voiton saa ja ruusutkin murheista pääsee. Ah ilolla kestämmme päivämme tään, heti häitämme viete-tään". Jeesus on tehnyt ruusutarhaksi tienoon sen, missä haavoitetut jalkamme astuvat. Nämä Jeesuksen ruusut eivät piste, vaan parantavat.

Kesäterveisin ruusuja rakastava Valma Luukka

Rakas äitimme, mummomme,
vanha-mummomme

Sylvi
SANDHOLM
os. Mäkeläinen

s. 15.11.1928 Koivisto
k. 8.5.2014 Turku

Rakkaudella muistaen
Rauli

Henrik ja Christian perheineen
Risto ja Leena-Maija
Miikka, Eeva-Kaisa ja Aino-Liisa perheineen
sukulaiset ja ystävät

*Kaikki mitä olemme ajatelleet
ja sanoneet ja olleet,
jää elämään ja valaisemaan
toisten tietä.
Me kuolemme,
emme kuitenkaan kuole,
vaan elämme niiden sydämissä,
jotka ovat rakastaneet meitä.
M.L.*

Siunaus toimitettu läheisten läsnä ollessa
Uurna lasketaan myöhemmin Veikko-puolison viereen
Sotaveteraanilehtoon.
Sydämellinen kiitos kaikille teille, jotka olette muistaneet Sylviä ja
ottaneet osaa suruumme.

KOIVISTON viesti

ISSN 0780-1289

KUSTANTAJA:

Suomen Koivisto-Seura r.y.

Jäsenlehti. Ilmestyy kerran kuukaudessa, kuun 20. päivänä.

Lehteen tarkoitetun ilmoitusmateriaalin tulee olla toimituksessa viimeistään lehden ilmestymistä edeltävän kuun lopussa.

Toimitus ei vastaa sille lähetetystä materiaalista. Lehden vastuu ilmoituksista rajoittuu ilmoitushintaan.

Kirjoittajat vastaavat tekstien sisällön oikeellisuudesta ja toimittamiensa kuvien käyttöoikeuksista.

Toimitus voi tarvittaessa lyhentää tai muokata sille toimitettua aineistoa.

Liikeilmoitukset 50 snt/ppm

Kuolinilmoitukset 34 snt/ppm

Lasten kuvalliset onnittelet 6e/kpl

Aineisto mieluiten digitaalisena:

studio@salokanneltoivonen.fi

Muussa tapauksessa paperikopiot, muistitikku tai CD-levy sekä valokuvat toimitetaan osoitteeseen:

Studio Salokannel & Toivonen, Koiviston Viesti p. 03 7824 553
Rauhankatu 8, 15110 Lahti.

Aineisto palautetaan vain jos mukana on postimerkillä varustettu palautuskuori osoitteineen.

Tilaukset, osoite- ym. muutokset

aina kirjallisena tai sähköisesti edellämäinnittuihin osoitteisiin.

Tilauksia ei tarvitse uusia.

Seuran jäsenmaksu 28e, sisältää vuoden jäsenlehdet. Seuran kautta voi myös

maksaa Karjalan Liiton jäsenmaksun 10e.

Lehdessä julkaisemattomia artikkeleita ja kirjoituksia julkaistaan seuran kotisivuilla

www.koivistolaiset.net, jossa myös tämäkin lehti on luettavissa myöhemmin.

Jäsenlehden postituksesta pohjoismaihin +2e/vuosi, eurooppaan +7 e/vuosi

muualle maailmaan +12 e/vuosi

Pankkiyhteys: Nordea 151930-186847

Päätoimittaja

Riikka Salokannel, 0400 94 96 95

Kuvatoimitus ja taitto

Rami Toivonen, 0400 780 398

Johtokunna asjoi

Työvaliokunta keskittyi 4.6.2014 pidetyssä kokouksessaan ideoimaan Koiviston Viestin sisällön ja visuaalisen ilmeen kehittämistä.

Tehdä lehti yhes -teemalla pyritään osallistamaan koivistolaiset lehden tekoon yhdessä erilaisilla haastatteluilla ja teemanumeroilla. Vuodenkierron aiheita jatketaan ja vanhoja artikkeleita pyritään hyödyntämään uudelleen mahdollisuuksien mukaan. Uutiset nyky-Koivistolta eivät eivä saaneet kannatusta lukijakunnassa.

Johtokunnan eduskuntavierailu

Johtokunta vieraili eduskunnassa 5.6.2014. Karjalan Liiton puheenjohtaja Marjo Matikainen-Kallström kertoi Karjalan Liiton toiminnasta ja haasteista, jotka lienevät tuttuja koko karjalaiselle yhteisölle. Tapaamisen päätteeksi johtokunta tutustui eduskuntataloon.

Vuoden Koivistolainen 2014

Seuralle lähetettiin määräaikaan mennessä yhteensä kymmenen ehdotusta Vuoden Koivistolaiseksi 2014. Nimitystä ehdotettiin viidelle eri henkilölle. Johtokunnan valitsema Vuoden Koivistolainen 2014 julkistetaan Koivisto-juhlilla Koivistolla 19.7.2014.

Koivisto-juhlat 19.7.2014

Työvaliokunta kokosi yhteen juhlien järjestelytilanteen 16.6.2014 pidetyssä kokouksessa, johon osallistui myös Seppo Mäkinen. Hän on huolehtinut yhteydenpidosta paikallisiin juhlanjärjestäjiin Koivistolla.

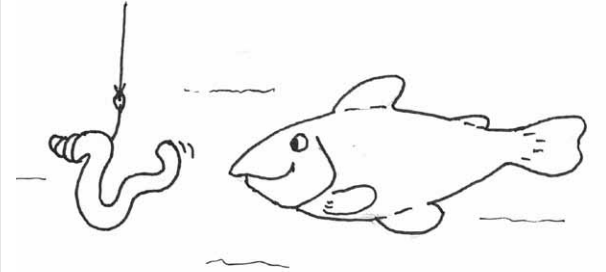
Johtokunta vieraili Suomen eduskunnassa 5.6.2014. Seitsemän vuosikymmentä aikaisemmin samojen seinien sisällä päätettiin myös koivistolaisten evakoiden kohtalosta. Vasemmalta Riitta Nurmi, Hannu Seppinen, varapuheenjohtaja Tuula Koppinen, Matti Agge, Virpi Huhtanen, Tuomo Kokkala, puheenjohtaja Jouni J. Särkijärvi, Raimo Kyytsönen ja Esko Kaukiainen. Kuvasta puuttuu Tuula Raukola.

Katso juhlaohjelma ja tarkemmat ohjeet seuraavalta aukeamalta

Suomen Koivisto-Seura ry

– Puheenjohtajalt' itseltää –

Mie ko oon niin höveli jot annan kala syyvä ensittäi

Seuran johtokunta kävi kesäkuun alussa eduskunnassa keskustelemassa Karjalan Liiton uudelleen valitun puheenjohtajan Marjo Matikainen-Kallströmin kanssa. Karjalan Liitossa on talous saatu raiteilleen, ja nyt on aika paneutua paikallistason toimintaan.

Karjalaisseuroja on joka lähtöön. Monille jäsenmäärän hupeneminen on ongelma. Jäsenten keski-ikä on kuitenkin kääntynyt laskuun; täytyy vain tarjota toimintamahdollisuuksia nuoremmille eli käytännössä etenkin ihmisille, jotka ovat saaneet lapsensa maailmalle ja joilla on aikaa uusille harrastuksille.

Suomen Koivisto-Seura ei koskaan pysty olemaan nuorison tai nuorperheiden yhdistys. Tarjoamme kilpailukykyisiä toimintamuotoja vakiintuneeseen elämäntilanteeseen siirtyneille ihmisille. Sillä kilpailuahan tämä on, ihmisten ajasta.

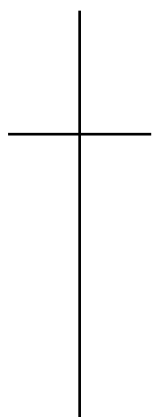
***

Koiviston Viesti on seuralle keskeinen väline, jota ilman tuskin tulisimme toimeen. Sen kehittämistä on käyty keskustelua, ja tuloksia ujutetaan näille sivuille hiljalleen. Mitään radikaalia "vuosisadan lehtiudistusta" ei tarvita. Lehden sivut täyttyvät edelleenkin jäsenistön itse tuottamasta aineistosta.

**

Kesäjuhlaan Koivistolle on tulossa mahtava osallistujajoukko. Juhlan ohjelma on edelleen tätä kirjoitettaessa muotoutumisvaiheessa. Viemme sen läpi kahdella kielellä, mikä tuo haasteita. Toivottavasti sää suosii – sen varaan lasketaan paljon.

Jouni J Särkijärvi

Äiti, mummu

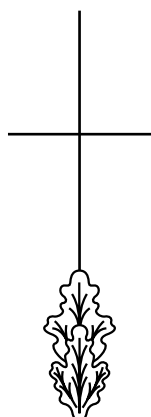
**Laura Marjatta
LUUKKAINEN**

o.s. Vuorinen

s. 11.12.1918 Pylkönmäki
k. 23.3.2013 Helsinki

*Soi hiljaa kaipuun tuuli,
surun kannelta soitellen,
elon kultaiset säikeet kutoen,
korukankaaksi muistojen.*

Vanhemmamme voivat jatkaa nyt yli 70 vuotta kestänyttä avioliittoaan ikuisesti toisessa ulottuvuudessa.

Isä, pappa

**Matti Lauri
LUUKKAINEN**

s. 11.8.1922 Sysmä
k. 24.4.2014 Helsinki

*Rakkauksella muistaen
Kalevi ja Marja-Leena
Heli ja Marko sekä Patrik ja Matias
Aki ja Heidi sekä Linnea, Freja ja Saga
Hannele ja Hannu sekä Jade, Leo ja Fox
Sukulaiset ja ystävät.*

Siunaukset toimitettu läheisten läsnä ollessa. Lämmin kiitos osanotosta.

Kiitämme Kallion kotihoidon Torkkelinmäen tiimiä ja Oulunkylän kuntoutussairaalan henkilökuntaa isämme erinomaisesta hoidosta.

Kiitämme Suursuon sairaalan ja Töölön sairaalan henkilökuntia äitimme hyvästä hoidosta.

**Suomen
Koivisto-Seura r.y.**
Perustettu 1948

Toimii koivistolaisten yhdysseiteinä
- järjestää kotiseututilaisuuksia
- harjoittaa julkaisu- ja kulttuuritoimintaa
- suorittaa kotiseutukulttuuriin liittyvää kokoamista ja tallentamista.

www.koivistolaiset.net

Puheenjohtaja, Jouni J. Särkijärvi
Kuurinniityntie 1, 02750 Espoo
puh. 040-516 4951
jouni.sarkijarvi@pp.inet.fi
Varapuheenjohtaja, Tuula Koppinen
Rauhalanpuisto 10 B 36, 02230 Espoo
puh. 050-516 5651
tuula.koppinen@kolumbus.fi
Sihteeri, Virpi Huhtanen,
Ahtaankäki1A2, 02280 Espoo.
puh. 0440-501 806
virpi.huhtanen@kolumbus.fi

Taloudenh. Karjalan Tilikeskus/Patrikainen
Ratakatu 47, 53100 Lappeenranta
puh. 05-5448850
Perinnetoimikunta, Jorma Simola pj.
Proomukatu 6 A 14, 15140 Lahti
puh. 040-564 9341
Taidetoimikunta, Leena Airaksinen pj.
Metsäpirtintie 10 A 1, 02130 Espoo
puh. 050-548 1601
Senioritoimikunta, Helge Teikari pj.
07190 Halkia
puh. 019-664 8112

Hallituksen muut jäsenet:
Virpi Huhtanen, Espoo
varalla Risto Kaukiainen, Helsinki
Raimo Kyytsönen, Mäntsälä
varalla Hannu Veijalainen, Lahti
Matti Agge, Parainen. 040-536 7701
varalla Airi Saarinen, Turku
Tuomo Kokkala, Kotka. 050-589 4443
varalla Jorma Jack, Kotka 0500-619 482
Esko Kaukiainen, Tuusula. 0400-800 752
varalla Katariina Aaltonen, Espoo
puh. 050-4393 791

Riitta Nurmi, Porvoo. 041-455 8885
varalla Marja-Leena Montonen, Porvoo
Hannu Seppinen, Turku. 040-703 1244
varalla Tuula Agge, Parainen
Tuula Raukola, Kotka. 044-522 8098
varalla Mirja Haapanen, Hamina
Koivisto-säätiö:
Hallituksen pj.
Sirpa Taskinen, Helsinki 040-5811 642
Asiamies Pertti Hoikkala 040-583 5397
Vanha Veckjärventie 11, 06150 Porvoo
koivisto-saatio@kolumbus.fi

Koivisto-juhlat 19.7.2014

Heinäkuussa myö männää Koivistolle!

Meitä on lähdössä iso joukko juhlijoita heinäkuun 18. – 20. päivinä entiseen Koiviston kauppaan, sinne kirkon rantaan kesäjuhliin.

Kun kyselin bussifirmoilta ja matkanjärjestelijöiltä juhliin ilmoittautuneita, niin lukumääräksi sain noin neljäsatua henkilöä! Meitä on siis paljon! Saa nähdä riittävätkö paikallisten juhlien järjestäjien tilaamat 600 tuolia juhlaväelle?

Nämä tämänvuotiset Koivisto-juhlat ovat erilaiset paitsi juhlapaikan puolesta myös siitä syystä, että niihin osallistuu ilmeisen runsaasti myös paikallista venäläistä väkeä. Juhlien nimeksi on annettu ”Ystävyden rannat”. Ohjelmaa on suunniteltu suureksi osaksi heidän ehdoillaan, näin ainakin minusta tuntuu. Ja onhan se niin, että me olemme siellä heidän vierinaan vaikka se paikka onkin meille rakas Koti-Koivisto.

Olisi ollut juhlaa jos kirkkosali olisi ollut käytössämme, mutta sitä ei nyt erinäisistä syistä ole saatu kuntoon. Juhlomme sen sijaan kirkon rannassa, ja vain siinä tapauksessa että sää on huono, juhla siirretään urheiluhalliin.

Ota ihmeessä mukaasi vesipullo, sillä jos päivä paistaa ja juhlissa on kuuma, niin kuin on viime vuosina tapana ollut, nestehukka uhkaa! Lääkkeistään tietysti jokainen pitää huolen ja muistaa nauttia ne tarpeelliset tropsinsa päivittäin. Toivottavasti jokaisessa bussissa on mukana ainakin iso kanisteri juomavettä sekä ensiapulaukku. Ja pitääkää kaikki huolta itsestänne sekä toinen toisistanne!

Joku kyseli, että olisiko sopivaa pukeutua kansallispukuun. Tietysti se sopii ja on jopa toivottavaa, sillä lailla me korostamme koivistolaisuuttamme. Ja minun mielestäni olisi hyvä jos paikalla olisi myös Suomen Koivisto-Seuran oma lippu vaikka ihan kunniavartion kanssa. Tästä ei ole tietääkseni sovittu mitään.

Itse juhla kestää pari tuntia, klo 15 – 17, ja sen jälkeen illalla on mahdollisuus osallistua rantanuotille ja paistaa siellä makkaraa. Makkarat ja sinapit on syytä olla omasta takaa, näin meille on kerrottu.

Me, joille on varattu hotellissa sekä aamiainen että iltapala, pärjäilemme varmaan näiltä osin. Mutta kannattaa harkita lounaan nauttimista esim. Viipurissa ennen Koivistolle menoa, jos yöpymispaikka on Viipurissa. Olen

Ystävyden rannat

Koivisto-juhlat Koivistolla 19.7.2014

Берега дружбы

ПРАЗДНИК КОЙВИСТО В ПРИМОРСКЕ В 19 ИЮЛЯ 2014

Ohjelma pääpiirteissään on tämänhetkisen tiedon mukaan seuraava:

- 14.00 Orkesteri aloittaa soiton.
Vieraiden saapuminen juhlaan alkaa.
- 15.00 Lipunnosto ja Lippulaulu
- 15.15 Seppeleenlasku Risti ja purje -muistomerkillä / Suomen Koivisto-Seura ry
- 15.30 Viralliset tervehdykset:
Primorskin kaupunki / kaupunginjohtaja Svetlana Rizova
Suomen Koivisto-Seura ry / pj. Jouni J. Särkijärvi
Suomen Pietarin konsulaatti / konsuli Päivi Peltokoski
- Esittäytyminen kylittäin: entiset ja nykyiset asukkaat nousevat seisomaan, kun kylän nimi luetaan
- 15.45 Akateemisen kuoron laulusitys
Lausuntaa: Koiviston kirkkopetäjä / Terttu Ravi
Huiluesitys / Mari Pitkäranta
Haitarisoittoa / Aki Hietala
Yhteislaulua: Karjalan kunnalla
Vuoden Koivistolainen 2014
- 17.00 Kiitospuheenvuorot
- 17.10 Yhteislaulua: Mie muistan
- 17.15 Kotiseutukierrokset halukaille
- 18.30 Iltanuotio kirkkorannassa:
Suomalaisia ja venäläisiä yhteislauluja
Piilenheitto ja mölkkyykisa

kuullut, että jotkut bussiretkeläiset varustautuvat yhteen retkilounaaseen ja varaavat mukaansa näkkäriä, metwurstia, juustoa, makkaraa sun muuta apetta.

Maanantaina 16.6. järjestetään Helsingissä juhlien ohjelmaa koskeva kokous ja silloin selvinnee aika moni asia, joka tässä vaiheessa on vielä auki. Meidän Pietarissa oleva ”lähettiläämme” Seppo Mäkinen on silloin paikalla.

Koivisto-juhlat pidetään Koiviston kirkon välittömässä läheisyydessä ulkoilmatilaisuutena lauantaina 19.7.2014 klo 15-17.10. Juhlapaikalla on esiintymislava ja istumapaikat. Huonolla säällä juhlapaikkana on läheinen urheiluhalli.

Linja-autoille ja henkilöautoille on viitoitettu ja valvottu pysäköintialue. Juhla-alueelta löytyy 5-6 Bajamajavessaa. Juhlatilaisuuden ajan paikalla päivystää ambulanssi ja lääkintähenkilökuntaa.

Juhliin odotetaan Suomesta yli 400 juhluvierasta. Lisäksi tilaisuus on avoin paikallisille asukkaille. Tapahtumaan ei ole pääsymaksua. Tilaisuus tulkataan suomeksi ja venäjäksi, mikä pyydetään huomioimaan puheenvuoroissa. Juhlavierailta toivotaan pukeutumista Koiviston kansallispukuun. Paikan päälle pystytetään infopiste, jossa jaetaan ohjelma-lehtisiä ja opastetaan tarvittaessa. Seuralla on oma myyntipiste. Lisäksi alueella on paikallisten toimijoiden kioskeja, joista saa ostaa muun muassa vettä ja pientä purtavaa, sekä kojuja, joissa myydään muun muassa käsityötuotteita. Lapsille pyritään järjestämään piirustusnurkkaus.

Kirkon läheisyydessä sijaitsee kaksi ravintolaa, joissa on mahdollista ruokailua. Viipuriin majoittuvien ja suoraan juhlaan tulevien on hyvä arvioida ruokailutarve Viipurissa tai matkan varrella ennen siirtymistä Koivistolle.

Valuutta on vaihdettava rajalla tai Viipurissa, sillä Koivistolla ei ole rahanvaihtoa. Kevyt sadevarustus kannattaa varata mukaan. Sateenvarjo estää näkyvyyden yleisötilaisuudessa. Henkilökohtainen lääkitys ja vakuutukset ovat jokaisen henkilökohtaisella vastuulla.

Tervetuloo Koivisto-juhlille Koivistolle!

Toivotan kaikille matkaan lähtijöille iloista mieltä, ennakkoluulotonta asennetta ja mukavaa yhdessä oloa! Nauttikaa matkasta, hyvästä koivistolaisesta seurasta, kirkon rannassa pidettävästä juhlasta sekä toivottavasti onnistuneesta kesäretkestä!

Tuula Koppinen

Tiijät sie

Hoppu-Kansa-aho kirja mukaa Koivisto kuntakokoukseen 1902 päätettiin perustaa kunnalääkäri virka ja sit seuraava vuoteen aikaan perustettiin toimikunta ohjesääntöä tekemään. Toimikunnas ol rovisori Kolehmaine, nimismies Kekoni ja sit kolme kauppiasta Penttilä, Mannone ja Koch. 1905 julistettiin virka hakkuu ja siihe valittiin Tahvo Rytkölä.

Muute tää Rytkölä tek aika moise työ sortokaue alus. Poprikovi yheteris koha ohjelmasha ol valtakunnan lakkiin ulottamine Suomee. Sit Nikolai kirjoitti helmikuus 1899 siint oikee manivestini ja sehä pist pöksyt tutisemmaa. Manivesti tunnelmii kuvas Isto Eetu siin maalausessaa mis Venäjä kakspäine kotka ahistelloo lakikirjast kiinpitävää Suomi-neutoo. Istoha luonnostel taulu Suomes mut maalas sen syksyl 1899 Perliinis. Taulust otettiin muutama saan jäljennöspainos Suomes ja vähä myöhemmi kymmene tuhanne painos Perliinis. Nyt tullo Rytkölä kuuvvaa. Hää osti pari ystävä kans kevväl 1900 huvipurre ja hak viiel reisul ne Tukholmast, mihi ne ol tuotu, kottiisa mist ne sit ystävyyste luoma asiamiesverkosto välityksel levitetii ympär Suomee. Jot aika poika tuo Rytkölä.

Veijalaise Hannu Hoikkalast

Mie tiijän

Hopu ja Kansanaho KOIVISTO-kirjaha (painettu Vammalas 1953) se o miukii Koivisto-tietouve raamattui. Mie sain sen lahjaks KOIVIKKO-Säätiölt, ko kirjotin ylioppilaaks Porvoo Yhteislyseost 1956. Säätiö kehotti minnuu hankkimaa tietoo ja taitoo työskentelley vast isämmaa ja oma heimo hyväks. Sitä ohjetta mie oon koittant nouvattaa koko piene ikkäi.

Kunnalääkäri virkoi alettii Suomes perustaa jo vuvvest 1885 lähtie, silloko Koivistolkii saatii jo rokottaja ja kättilö virat. Mut vast uue vuossaja alus (1902) ol sit kunnal varraa perustaa oma kunnalääkäri virka.

Enneko kunnat alkoit palkata lääkärei huolehtimaa kuntalaisii terveyvest, ol Ruotsi (-Suome)

me) Lääkintöasetus jo nii varrai ko 1688 etelleyttänt, et jokahissee läänii pit perustaa piirlääkäri virka. Kuiteskii ensmäne piirlääkäri saatii Suomee vast 1749, Pohjammaal. Vuossaja loppuu mänen ol saatu Suomeeki jo ykstoist virkaa. Varsinkii maa itäosis, niiko Viipuri läänis, piirii alueet olliit kovast suuri. Enimmillää ol piirei 53. Kalevala kerrääjä Lönnruuti Elias ol esmerkiks piirlääkäriin Kajaanis.

Piirlääkärit toimiit lääkintölaitokse ja maaherra alasiin, nii et maaherra voi esmerkiks määrätä piirlääkäri valvoma kulkutautii jollai määrätty seuvul.

Viimene piirlääkäri virka perustettiin 1883. Silloha oltii jo käynnistämäs kunnalääkärtoimintaa. Piirlääkärijärjestelmä lakkautettiin sit 1943 ja korvatti läänilääkärijärjestelmäl.

Martti Piela

Äitini Impi Piela on kirjoitelmissaan ”Elämän melksissa” kertonut oman äitinsä, Aina Matilda Lehtolan (alk. Leipäsäkki, o.s. Kokkalan, s. 1882), ensin äidittömäksi sitten isättömäksi jääneen piikatyön, lapsuuden ja nuoruuden päivästä läpi sotien vaikeuksien suurperheen lempeäksi kaitsijaksi. Tämä tarina kertoo Tillan vaiheista 9-vuotiaasta ensimmäisen

lapsen syntymään. Hän synnytti yhteensä 15 lasta, joista 9 eli aikuisikään, ja joista nuorimmainen, Sepe-noni, elelee yhä kotonaan Kaarinassa. Olen oheiseen kertomukseen tehnyt äitini kynän jäljiltä vain pieniä muutoksia.

Martti Piela

Tilla - orpotyttö Patalasta

Kun Tilla täytti yhdeksän vuotta, äitipuoli ilmoitti, että Tilla saisi lähteä tienaamaan leipänsä - pääsisi naapurin Stiinan lapsenkait-sijaksi. Enää ei Tillan tarvinnut koskaan pelätä selkäsaunaa. Tilla hoiti talon lapsia hyvin, lauleli tuutulauluja kätkyttä keinuttaessaan. Lapsia liekutettiin kehdoissa, joskus niin lujaa, että kätkyt meni ympäri lapsineen päivineen. Kaikenlaiset tuutulaulut sai laulaa ennen kuin lapsi nukahti.

Tilla palveli talossa monta vuotta, mutta koska hän aikoi paremmin palkattuihinkin töihin, hän pestautui kotikyliänsä Hetalle palvelijaksi. Stiina oli niin pahoillaan Tillan lähdöstä, että itki, kun tyttö palvelusväen pestauspäivänä, marraskuun ensimmäisenä, lähti. ”Mie oisi nii mielelläi pitänt siut meil, mut eihä miu kannata nii korkiaa palkkaa maksaa. Jos siul on paha ja ikävä olla uuves paikassais, ni tuo vaa takasii miu luoksei, tääl on siul aina ovet au-ki.” Lohdullisin mielin Tilla nyt lähti kuultuaan, että saisi takaisin tulla.

Talo, johon Tilla nyt tuli palvelijaksi, oli suuri ja rikas. Viljapellon sarat olivat pitkiä ja leveitä; ne kasvoivat ruista, vehnää, kauraa ja kaikki leikattiin käsivoimin, sirpillä. Jokainen oli kunnianarka. Kukaan ei halunnut päästää toista edelle. Jos sattui, että toinen oli nopeampi leikkaamaan, oli nopeamman käännyttävä kaatamaan hitaamman osuutta niin, että kaikki etenivät samaa tahtia. Juttu luisti ja työ joutui kuin kilpasilla ollen. Jos joku vaikkapa kurillansa eteni liian lujaa jättäen vieruskaverilleen saarekkeen leikattavaksi, niin jo kuului moite: ”Vai sie miu selkää käyttkii poikki leikkaama!” johon tuli vastata: ”Souva sie vaa pois saarestais!” Leikattua viljaa jäljessä tulevat sitelivät ja laittoivat kuhilaille ja kymmenille. Jos kymmeniköille ja kuhilaille laitettiin kaksi lyhdettä pystyyn suojaksi, sanottiin, että oli tehty köyhän kuhilas. Jos taas yksi pää oli käännettynä hiukan alaspäin, sanottiin sitä rikkaan kuhilaksi.

Tillan isä, Pekka, oli väkevä mies. Kaikki tavara oli tuotava Viipurista asti. Ei ollut autoja, ei junia. Matka Viipuriin tehtiin joko hevosella tai jalkaisin. Matkaa kaupunkiin oli Pekan kotoa viisi-

kymmentäviisi kilometriä.

Kerran talvella Pekka lähti Viipuriin suolanostoon jalkaisin. Jo varhain aamulla Pekka patikoi Viipuria kohti. Perille päästyä osti suolan, tempaisi suolasäkin harteilleen ja lähti paluumatkalle säkki selässä. Iltasella kotiin palatessaan istahti toviksi pitäjän tupaan pannen tupakaksi ja jatkoi jälleen taivaltaan. Kotiin päästyään söi, joi ja kävi taas piippuaan polttelemaan uunin rahille. Vaikka oli kulkenut jalan 110 km, josta toisen puolen raskas suolasäkki selässä, ei Pekan kasvoilla näkynyt minkäänlaista uupumisen merkkiä.

Kaksikymmentäviisivuotispäivänään Pekka oli nostanut syliinsä sellaisen kiven, jota tavallinen mies ei jaksanut maasta kohottaa, ja kantanut kiven kilometrin päähän lammen rannalle. Siitä lähtien lampea kutsuttiin Väk’kive lammeksi.

Koska Pekka tunsi voimansa, hän kerran Pietarissa kavereittensa kanssa votkaa juotuaan ryhtyi laivalaiturille tultua kehuamaan voimiaan: ”Saatte hakea paksun varpin ja köyttää minut kiinni; pääsen kyllä siitä irti”. Pekka yritti reuhtoa itsensä irti, mutta paksut köydet olivat liikaa, eivätkä toiset miehet päästäneet häntä köysistä. Pekka putosi mereen laivan ja laiturin väliin. Kun ketään muita ei ollut paikalla auttamassa, hukkui väkivahva Pekka Pietarin vesiin. Ruumis saatiin jälkepäin ylös ja tekijät saivat elinkautisen tuomion ja karkotettiin Siperiaan.

Tilla jäi nyt isättömäksiin. Vaikkei hän enää vuosiin ollut ollutkaan isän hoivissa, isän surullinen kohtalo tuntui hänestä raskaalta.

Iltain talon emäntä opetti hänelle kirjavien kintaitten tekoa. Tyttö oli ahkera ja innostui kovasti käsitöiden teosta. Hän osallistui mielellään talon töihin. Hän ei ollut vielä viittätoistakaan, mutta pääsi alkamaan rippikoulun, koska täyttäisi viisitoista koulun alettua.

Tilla oli nyt Malan naapuri. Jo rippikoulun kestäessä Mala kosi. ”Mikäs hätä meil on? Senko eletää ja ommellaa!” Mala liverteli rakastetulleen.

Emäntä puolestaan selvitteli Tillalle. ”Ko miu miehei tul

Impi Piela

*Lapsia
liekutettiin
kehdoissa, joskus
niin lujaa, että
kätkyt meni
ympäri lapsineen
päivineen*

minnuu kosimaa, mie juoksi vielä piikkopaitasillai rannaolal, paljai jaloi.” Siihen aikaan naimisiin mentäessä, kun mies tuli ja sanoi: ”Tuo sie kylätyttö meil!”, niin tyttö tuli ja meni. Ei silloin sen enempää tunnettu toisiaan. Usein naimakaupat tehtiin puhe-miehen välityksellä. Ja vaikka näin tuntemattoman kanssa mentiin naimisiin, tuli toisista onnellisia pariskuntia. Toiset taas kiljuivat: ”Siul tuollasel pikitantil miekii tulini!” Silti oli useita lapsia perheessä, vaikka koko elämä saattoi olla nurin. Mutta toiset avioliitot onnistuivat hyvin. Eihän ketään voi kupeesta maistaa, mikä on miehiään.

Tilla ei vielä tiennyt, antaisiko myöntävän vastauksen kosintaan vai ei. Siksi hän lapsellisuuttaan kysyi ystävältään Vendlalta, menkö Malalle vai ei. Vendla oli itse jo toisissa naimisissa. Ensimmäinen mies oli kuollut niin varhain, että lapsi ei ollut vielä syntynyt. Kun lapsi, poika, sitten syntyi, se ei elänyt kuin vuorokauden. Sukulaiset koettivat saada lesken perinnöttömäksi, koska lapsi oli syntynyt isän kuoleman jälkeen. Mutta vaikka lapsi olikin syntynyt isän jo kuoltua, ja eli isän jälkeen, lapsi sai periä isänsä. Lapsesta tulikin rikas.

Vendla sanoi Tillalle ”Mää sie vaa Malal, ikkäs ei siu tarvitse piikan olla”.

Tilla kävi vielä rippikoulua, kun jo kuulutukset otettiin. Naimisiin aiottaessa oli kuulutettava kolmena sunnuntaina, ennen kuin pääsi vihille. Valkotukkai-

Stefan Petterinpoika Kokkalan nuorimmat tyttäret (vas) Maria Kristina Virkkilä (s. 1880) ja Aina Matilda Lehtola (”Patala-äiti”, s.1882) 1950-luvun alussa. Terho Lehtolan albumista.

nen pappi oli holhoojalle sanonut kuulutuksia otettaessa, ettei pidä nuoria yhteen sänkyyn laskea, ennen kuin ovat vihityt. Tillahan oli jo muuttanut Malan kotiin ennen häitä. Pappi, jota kutsuttiin Valkeepää-papiksi, huomautti Malalle, etteivät pääse vihille ennen kuin tyttö on päässyt ripille.

Rippikoulu kesti viisi viikkoa. Tilla pääsi aikanaan ripille, vaikka jotkut joutuivatkin käymään rippikoulun uudelleen. Mutta Tilla oli oppinut lukemaan ja laskemaan päässänsä koulua käymättäkin.

Mala oli onnellinen. Vielä vuosia myöhemmin hän kehaisi: ”Miul on kotonkasvatettu vaimo, mie hänet otin kotikasvatiks.” Ja mitäpä Tilla paljoa muuta olisi pystynyt ajattelemaankaan kuin: Nyt miulkii aukenee taas kotiovi! Näin hän lankesi ensimmäisen miehen syliin, joka hänelle sitä tarjosi. Tosin olihan hän muuten kypsynyt elämän kovassa koulussa. Myöhemmin hänelle selvisi, että elämä on todella tikkaamista eikä vain ompelemista, kuten Mala oli hänelle kosiessaan esittänyt.

Jo heti alusta alkaen Tilla joutui huolehtimaan koko perhekunnasta, appi ja anoppi mukaan luettuina.

Eipä ollut helppoa Tillan elämä täälläkään. Mala seilasi kesät merillä, talvet vietti, niin missä? Illat kulutti korttipelissä tai juoppotuurissa. Kotona häntä ei paljon näkynyt. Usein hän oli tanssiaisissa joko soittajana tai muuten vain laulellen:

Mie se olen Patalasta
mamanpoika Mala,
Mie se olen tää kylä tyttö
makkee sokkerpala!

Usein Mala nähtiin naapurin Tahvon kanssa hurjissa hevosajoissa.

Kun Tilla oli kahdeksantoista, hän synnytti ensimmäisen lapsensa, pojan. Miten he nyt iloitsivatkaan tuosta ensimmäisestäään! Nuori äiti oli aivan haltioissaan, vaikka lapsi toikin lisää työtä ja kuten sanottiin: ”Et sie nyt mi-hikää pääse, siul on pitkä häntä perässäis!”

Evakuointi Koivistolla...

jatkuu sivulta 1

Torstai 15. päivä muodostui todella dramaattiseksi. Heti puolenyön jälkeen saapui Humaljoelle rintamalta karanneita sotilaita, jotka ilmoittivat useassa talossa Mutamaalla, että ryssä oli murtautunut läpi ja kaikkien on kiireimmiten paettava. Kylässä syntyi paniikki, joka kuitenkin parin tunnin kuluttua saatiin rauhoitettua.

Todellisuudessa tilanne kuitenkin oli kriittinen. Edellisenä päivänä VT(Vammelsuu-Taipale)-linja, jossa vihollinen oli ollut määrä lopullisesti pysäyttää, oli murtunut. Niinpä samaan aikaan, kun paniikkia Humaljoella rauhoiteltiin, saapui kello 3.20 Suojeluskuntapiirin lähetti Viipurista tuoden piirin komentajan lopullisen evakuointikäskyn, jonka mukaan väestö ja karja oli evakuoitava kuluvan päivän aikana marssien.

Koivistolle palanneesta noin 6500 henkilöstä oli vasta vajaat 700 evakuoitu, joten Hollming pyysi, tehtävää helpottaakseen, puhelimitse lupaa saada siirtää osa väestöstä moottoriveneillä Vilajoelle. Tähän Sk.piiri ei suostunut, jolloin hän antoi kello 4.30 kyläpäälliköille käskyt suoritettua evakuointi komentajan määräyksen mukaisesti marssien. Ensimmäisenä tehtävänä heidän piti järjestää hevoset komppanioittain siirtoja varten ja myös kokoontumispaikoille siirretyn karjan marssi oli aloitettava heti kun tarvittavat lähtövalmistelut oli tehty.

Kello 7 mennessä kyläpäälliköt olivat ilmoittaneet kyliensä marssikyvyyttömiä määrät. Nämä, sairaat ja vanhuksat, kuljetettiin Sk.piirin lähettämällä autoilla halki pommitetun Viipurin, jossa palava ammusjuna vielä räjähteli. Lappeenrannasta ja Lauritsalasta heidän matkansa jatkui junilla sijoituskuntiin. Etenkin matka läpi palavan Viipurin koetteli monen jo ennestään rasittuneita hermoja.

Muiden koivistolaisten lähtö, joka oli viides siirto neljän ja puolen vuoden aikana, oli toisenlainen. Ensimmäiset lähtivät tien päälle aamulla noin kello 9. Evakuoimisjunan saapumisen toivossa kauppalan ja saariston väestön piti puolen tunnin valmistajalla saapua Porosillan ylikäytävälle. Junaa ei kuitenkaan kuulunut eikä näkynyt ja näin kaksi päivää aikaisemmin lähtenyt juna oli ensimmäinen ja samalla viimeinen koivistolaisevakkoja hakenut. Eräs marssilla mukana ollut muistaa kyllä nähneensä jossakin vaiheessa lähtöpäivänä Porosillalla tavarajunan, johon kukaan ei kuitenkaan arvannut nousta.

Kuuden tunnin kuluttua kylät olivat tyhjentyneet ja tuhannet koivistolaiset nimilappu taskusaan olivat marssilla kohti uusia asuinsijoja. Päivittäin valettiin yleensä matka, jonka lehmät jaksivat kulkea. Kaikilla oli kiire päästä turvallisimmille alueille, joten alkumatkalla ei paljoakaan nukuttu. Matkan alkaessa ilma oli kaunis ja tie kuiva, mutta pian alkaneet sateet muuttivat tiet pehmeiksi ja matkalaiset joutuivat kuivattelemaan märkiä vaatteitaan usein öisin nuotioilla torkkuen.

Koivistolaiset elikoineen vaelsivat ensin Viipurin maalaiskunnan Sommeelle, sieltä Säinölle sekä edelleen Viipuri kiertäen Tammisuon kautta Saimaan kanavalle Juustilaan. Osa pääsi jossain välissä junaan, mutta useimmat vaelsivat hevosella ja apostolinkyydillä Kouvolan pohjoispuolelle Selänpään asemalle. Täällä puolentoista viikon matkan jälkeen suuri osa karjasta saatiin junaan. Nyt matka jatkui Vierumäen tai Heinolan, joillakin jopa Turengein kautta määränpähän Salon ympäristökuntiin. Koivistolaisella pienviljelijäväestöllä oli, Luojan kiitos, evakkomatalla käytössään omat hevoset. Ilman näitä matkasta olisi varmasti tullut täysi katastrofi.

Päivän kaaosmaisuuutta todistaa, että kun evakuoitavat olivat jo marssilla, Koivistolle saapui Viipurista heitä hakemaan lähetetty autokomppania. He eivät kuitenkaan ottaneet, evakuointiviranomaisten pyynnöistä huolimatta, paluumatkalle kokoamispaikoilla olevia tavaroita, vaan toimivat täysin annetun käskyn mukaan.

Sk.piiri ei antanut evakuointiviranomaisten suorittaa väestön siirtoa moottoriveneillä, joista useimmat oli otettukin armeijan käyttöön, mutta toki moni, jolla suinkin oli mahdollisuus, lähti matkaan omalla soutu-, moottori- tai purjealuksellaan.

Muutakin siviililiikennettä vesitse tänä kiireisenä torstaina oli. Kaksi päivää aikaisemmin merivoimat olivat ilmoittaneet evakuointipäälliköille hinaavansa Eistilässä rakenteilla olleen kunnari "Koiviston" Kotkaan. Välitömmästi Hollming oli antanut käskyn lastata laiva täyteen lähikylien evakuointitavaraa. Samalla hän määräsi, että Saarenpään kylässä ja kauppalassa telakalla olleet alukset oli saatettava purjehduskuntoon. Nyt nämä alukset lähtivät matkaan arvokkaine lasteineen, kunnari Koivisto hinattiin Kotkaan, Saarenpään alukset matkasivat Särkisaloon ja kauppalan pienet purjealukset Haminaan.

Puolustusvoimat olivat pidättäneet armeijan käyttöön normaalisti saarten ja kauppalan väliä kulkeneet moottorialukset. Nyt niillä

Lähtökäsky on käynyt. Kyydissä rukoushuoneen kalusteita ja muuta irtainta.

Sota todella kuului ja näkyi lähtöä edeltävänä yönä.

kuitenkin rahdattiin koko päivä tavaroita saarista kauppaan.

Kirkkolaiturissa olleeseen Tähti-laivaan lastattiin koko aamupäivä seurakunnan, kunnan, kauppalan ja eräiden laitosten arkistoja. Myös kallisarvoiset ehtoollisvälineet saatiin laivaan, mutta useista pyynnöistä huolimatta eivät evakuointiviranomaiset saaneet irrotetuksi muista töistä työvoimaa kirkonkellojen evakuoimiseksi. Arvokkaine lasteineen vanha kunnan Tähti-laiva matkasikin sitten miinakenttien läpi vahingoittumattomana Angelnimelle.

Perjantaina saarilta kuljettiin puolustusvoimain luvalla kalastusvälineitä moottoriveneillä Vilajoelle. Kuvaavaa tilanteelle oli, että veneet piti palauttaa jo illaksi armeijan käyttöön. Vielä myöhään lauantai-iltana saivat evakuointiviranomaiset, neuvoteltuaan puolustusvoimain kanssa, joitakin veneitä täydessä verkko-lastissa matkalle Särkisaloon.

Evakuointien Koivistolta piti tapahtua rautateitse. Nämä suunnitelmat pettivät täysin. Nopeat muutokset rintamalla aiheuttivat sen, että samanaikaisesti kun suuret evakkomäärät piti siirtää Kannakselta, sinne siirrettiin rautateitse joukkoja, aseita ja ammuksia Itä-Karjalasta ja kotirintamalta. Lisäksi rata Viipurista länteen oli poikki jo hyökkäyksen ensimmäi-

sistä päivästä alkaen ja ammusjunan palo Viipurissa aiheutti päivän katkon kaupungin läpi kulkevaan rautatieliikenteeseen. Kalustotilannetta kuvaa hyvin seuraava Hollmingin muistiinmerkitsemä yksittäinen tapahtuma. Puolustusvoimilta vapautui evakuointiin 20 satamassa ollutta soravaunua. Vaunuihin lastattiin karjaa, vaikka asemapäällikkö ilmoitti, ettei hänellä ole sillä hetkellä tiedossa veturia niiden poiskuljettamiseksi. Kahden vuorokauden kuluttua vaunut jouduttiinkin tyhjentämään, kun asemalta oli saatu lopullinen varmistus, ettei kuljetusta ole mahdollista saada.

Muualta Suomesta lähetettiin Kannaksen evakuointiin 1300 kuorma-autoa. Mutta tuloteiden suurten ruuhkien johdosta ne olivat käytössä vasta Viipuria ja lähiympäristöä evakuoitaessa.

Koivistolta koko väestö saatiin evakuoituksi, tosin kaikkea muuta kuin suunnitelman mukaisesti. Lähes kaikki eläimetkin saatiin turvaan, tosin työn ja tuskien kautta. Yhteen kootut laumat osin hajosivat karkailujen johdosta ja yhden kylän karjanhoitajat avasivat hoidokeilleen veräjät väärän hälytyksen johdosta. Suurella vaivalla elukat saatiin kuitenkin yhteen ja lähetettiin perjantaina suurina ryhminä lottien, muuttaman miehen ja jopa kahden poliisin saattamana omalle evakko-taipaleelleen.

Tavarain evakuointi sen sijaan epäonnistui. Kuljetuskaluston puutteesta jäi suurin osa valmiiksi pakatuista tavaroista Porosillan, Makslahden ja Humaljoen asemasilloille ja Möllikän laivalaiturille, asuntoihin, pihoihin ja teiden varsille.

Keväällä vihollisen lentokoneet vilkastuttivat toimintaansa Koivistolla. Huhtikuussa neuvos-

tokoneet näyttäytyivät kolme kertaa kauppalan yllä ja toukokuussa oli neljänä päivänä ilmahälytyksiä.

Kesäkuun alkupäivinä Makslahden pommituksessa kuoli kolme lehmää ja sunnuntaina, jolloin kirkossakäynnin jälkeen alkoi tavaroiden pakkaaminen, pommituksia oli useissa paikoin pitäjää. Keskiyöksi 14. kesäkuuta oli melkoinen toimintapäivä. Ensimmäisen Humaljoen ja Makslahden pommituksissa kuoli muutamia henkilöitä ja illalla Koiviston salmen läpi kulkenutta omaa laivasto-osastoa ahdisti vihollisen lentovoimat ja taistelu puolien ja toisten oli melko kovaäänistä.

Sota todella kuului ja näkyi lähtöä edeltävänä yönä. Ensimmäisen molempien maiden merivoimilla oli varsin kuuluva yhteenotto ja aamuyöllä Saarenpään linnake karkotti vihollisen V&V-osaston, joka yritti estää oman miinanlaakuosastomme toiminnan.

Samana yönä venäläiset tekivät voimakkaan pommitushyökkäyksen Viipuriin, jolloin Koiviston ylitti valtavat lentolaivueet ja satamassa olleiden laivojen ja maalle sijoitettujen it-tykkien rai-vokas torjuntatuli oli korvia huu- maava. Sinä yönä ei nukkumisesta tullut mitään. Tällöin RTR 2:n alueella (Inosta Koivistolle) olikin noin 1000 vihollisen lentokonetta toiminnassa.

Voidaan todeta, että evakuointi tapahtui viime hetkellä. Vihollinen saapui Koivistolle 18.6. Makslahti ja kauppa jouduttiin luovuttamaan 19.6., jolloin suomalaisjoukot siirtyivät saarille. Vihollinen nousi Piisaarelle 22.6. ja suomalaisjoukot poistuivat Koiviston saarilta 23.6.

Miekii oon koivistolaisii

Miekii oon koivistolaisii !!

Nyt tarvitaan taas teitä kaikkia Koiviston Viestin lukijoita tekemään lehteä yhdessä.

Tällä kertaa pyydämme vinkkejä haastateltavista. Ideana on, että lehteen tulisi uusi juttuosio, jossa esiteltäisi ja kerrottaisi mielenkiintoisista ihmisistä, kenties jopa julkisuuden henkilöistä tai jollain erityisellä tavalla aikaansaavista persoonista. No näiden persoonallisten henkilökuvien toivotaan siis kertovan koivistolaisista jälkipolvista, sellaisista joilla tiedetään olevan edes pikkuosa koivistolaista perimää, ja jotka eivät välttämättä sitä itse edes noteeraa.

Ja koska toimitus, tuntee hämääriä vain omat sukulaisensa, pyytäisimme, että kukin lukijoistamme miettisi läpi omat pikku-seukkonsa ja etäiset sukulaisensa, joista mielenkiintoinen henkilö-

kuvajuttu voitaisiin Viestissä julkaista. Ja ei niiden henkilöiden mitään valtakunnan julkiksia tarvitse olla, vaan vaikka oman kylän kuvaamataidon opettaja on oikein hyvä jutun aihe. Ja helppotuksena vielä se, että juttuja teidän ei tarvitse näistä itse tehdä, vaan toimitus haastattelee ja kirjoittaa jutut ja junailee kuvat. Tärkeää on, että löydämme kauttanne näitä mielenkiintoisia ihmisiä. Laittakaa vinkit Koiviston Viestin toimitukseen.

Ja vielä yksi aiheeseen liittyvä kysymys. Tietääkö kukaan, tai pystyykö kukaan vahvistamaan, että onko jalkapalloilija Teemu Pukki koivistolaisia? Kun joku oli tietävinään, että olisi, mutta ei sitten ihan varmasti kuitenkaan.

Nimittäin, jos Teemu Pukilla on pisarakaan koivistolaista verta suonissaan...

Nimittäin, jos Teemu Pukilla on pisarakaan koivistolaista verta suonissaan, lähtisimme oikopäätä hänestä tätä ”Miekii oon koivistolaisii” –juttua tekemään.

Koiviston isännänviirejä

4 metriset 55e
5 metriset 60e

Lippis 10 e

Koivistotuotteiden tilauksia ottaa vastaan Virpi Huhtanen
virpi.huhtanen@kolumbus.fi
tai puh. 0440-501 806

Koivistolaissankari Viipurissa 15.6.

Hannu Veijalainen

Kaikkien koivistolaisten toiminta oli kesäkuun 15. päivänä sankarillista. Sankari oli myös rautatieläinen Kurppa, joka tuona päivänä oli sattumoisin Viipurissa.

”Kesäkuun 15. päivänä Viipurin asemalla odotti kaksi täyteen lastattua ammusjunaa kuljetusta rintamalle. Tällöin viholliskoneen pudottama pommi syytti toisen junan palamaan ja kohta voimakkaat räjähdykset tärisyttivät kaupunkia. Jos toinenkin juna syttyy, tuhot Viipurissa ovat valtaiset. Niinpä kapteeni Harlo, entinen veturinkuljettaja, juoksee kohti päivystysveturia seuranaan junamies Kurppa, koivistolainen, joka vain sattumoisin on nyt Viipurissa. Veturin saatuaan he ajavat junan luokse. Kohta paikalle tulee toinenkin veturi. Kurppa toimii johtavana konduktöörinä, kun veturi kiinnitetään ja juna lähtee liikkeelle, mutta katkeaa. Ensimmäisestä vaunusta hulmahtavat jo liekit, kun miehet saavat sen vesipostin kohdalle, jossa palo sammutetaan. Tuotu juna viedään ensin turvaan, jonka jälkeen miehet lähtevät hakemaan loppuosaa. Läpi tulen ja savun ajettuaan tavoitetaan palavan ja räjähtelevän junan vieressä oleva katkennut vaunurivi. Senkin viimeinen vaunu on jo

tulessa, jolloin junamies Mäkelä käskyä odottamatta syöksyy vaunujen väliin ja kytkee vaunun irti. Kurppa antaa merkin veturinkuljettajalle, juna lähtee liikkeelle, vedetään turvaan ja näin kaupunki pelastuu todella suurilta tuhoilta.”

Tämä on lyhennelmä artikkelista teoksessa Viipuri suursodassa 1939-1944. Meitä koivistolaisia kiinnostaa tietenkin artikkelissa mainittu ”junamies Kurppa”. Koivistolaiset 1939-kirjan mukaan kauppalassa asui ylikonduktööri Väinö Johannes Kurppa, joka ilmeisesti oli tuo ”junamies Kurppa, joka koivistolaisena on vain sattumoisin Viipurissa”. Sankariainesta!

Impi Piela Kasvoi tyttö Karjalassa

*Kasvoi tyttö Karjalassa,
äidin hoidossa hellässä,
isän hoivassa hyvässä
pienen mäen rinteessä
kodin rakkahan suojassa.*

*Vesi välkkyi, lahti läikkyi
rauduskoivujen lomitse
asunnon tuon akkunoihin.
Lehteen puut keväisin puhkes,
luonto kasvuhun ratkes.
Kukat tuoksujaan levitti,
linnut laulujaan viritti.
Aurinkoinen valollansa
kaiken kullaksi kuvasi.
Mietti tyttö monta kertaa:
Paikka tää maassa parahin.
Konsaan en täältä mä lähtisi,
haavikkaa tätä en heittäisi.*

*Vieri vuodet, neito varttui.
Meni miehelään neitonen.
Koti rauhaisa rakettiin
salmen rantaan,
rannan sanaan.
Meri kuvansa kajasti
pirtin pienen akkunoihin.
Laivat lastein merta kiisi,
seilipaattit rantoja sivusi.
Saaliinensa kalastajat
aamuin rannalla uurasti.*

*Lapset leikki, rannan sanaan
talonsa hiekasta rakensi.
Tiilet teki, väsä uunit,
savikakkarat kuivatteli.
Väliin uida porskutteli,
laivojansa lillitteli
rantaveessä lämpöisessä,
Reunalla elämän lähteen
joskus uneenkin uinahti.*

*Pyhäpäivin kylän väki
rannassa ui usein tässä
kaskut kaiket kertoellen,
ilon pinnalla pidellen,
iloisna leikkiä laskien,
piirilauluja laulellen
työtkin sujuivat joutuisimmin.*

*Eipä kukaan kuvitellut
ilon tään kerralla katoovan.
sodan melskeeseen sortuvan.
Nousi myrsky, kaiken kaatoi:
idän tykit tulta iski
jyrysten ja salamoiden.*

*Juoksee vaimo pitkin rantaa
meluun syytä kuin etsien.
Kalastajat venheitänsä
rantaan vetävät, hokien:
Etkös huomaa, nyt on sota!
taivas jo idässä loimuaa.*

*Syvä huokaus rinnastansa
Luojan puoleen nyt kohoaa:
”Kaik nyt mejän täytyy jättää.
Issääkä ei es nähä saa!
Hyvä Luoja, auta meitä!
Palataaks myö millokaa?”*

Tilausajot ja Ryhmämatkat
18-50 paikkaisilla autoilla

TTMATKAT OY

Tapani Teikari
Pornainen
+358(0)408291824
tapani.teikari@ttmatkat.fi
www.ttmatkat.com

KOIVISTON AUTO

www.koivistonauto.fi

Onnitteluit' ja muistamissii

MINNA GRUSANDER valmistui 18.6.2014 luonnontieteiden kandidaatiksi Helsingin yliopistosta pääaineenaan matematiikka.

Minnan äidinäiti Jenny Rintala os. Grusander Koiviston Saarenpäästä. Jennyn vanhemmat August Grusander ja Emilia os. Kana.

VALTERI VUORIO on valmistunut ylioppilaaksi Lauritsalan yhteiskoulusta ja MARTTA VUORIO Lappeenrannan Steinerkoulusta.

Sisarusten mummo Kaija Vuorio os. Tikka Römpötiltä.

HANNA-RIITTA HARILAINEN on valmistunut 23.4.2014 kauppatieteiden tohtoriksi. Toimitusketjunhallinnan alaan liittyvä väitöskirja "Managing supplier sustainability risk" tarkastettiin Hanken Svenska handelshögskolanissa Helsingissä.

Hanna-Riitan isä Taavi Harilainen on syntynyt Saarenpäässä.

IDA HILSKA kirjoitti ylioppilaaksi Karkkilan Lukiosta

Isoisä Hannu Armaksen poika Hilska Härkälästä

Muista ystävääsi ilmoituksella.

Tääl' tapahtuu

Koivistolaiset ylioppilaat

Koivisto-säätiö lahjoittaa vuoden 2014 koivistolaista syntyperää oleville ylioppilaille Koiviston Viestin vuosikerran sekä "Koiviston arkielämää" kirjan.

Lehden ja kirjan postittamista varten tarvitsemme tiedot: Ylioppilaan nimi ja osoite, koulu, mistä päässyt ylioppilaaksi sekä vanhempien tai isovanhempien nimet ja kotipaikka Koivistolla.

Tiedot postikortilla osoitteeseen:

Koivisto-Säätiö
c/o Pertti Hoikkala
Vanha Veckjärventie 11
06150 Porvoo

p.s. Mikäli haluatte, että ylioppilaan tiedot julkaistaan Koiviston Viestissä, ilmoittakaa siitä suoraan Koiviston Viestin toimitukseen.

Porvoo 5.5.2014
Koivisto-säätiö

Koivisto-juhliin kesällä 2014?

Jos et ole vielä ilmoittautunut matkalle, mutta haluaisit mukaan ensi kesän Koivisto-juhliin, niin ota heti yhteyttä Tuula Koppiseen, e-mail: tuula.koppinen@kolumbus.fi tai puhelin: 050-5165651.

TT-matkat kuljettaa 18.7.-20.7. 2014, majoitus Viipurissa Drusba-hotellissa.

Matkat + 2hh maksaa 320€, 1hh 380€.

Jos haluat matkaan vain 19.-20.7. 2014, niin matkat + 2hh maksaa 240€, 1hh 270€.

Hinnat sisältävät ryhmäviisumin sekä ruokailun aamulla ja illalla hotellissa sekä kuljetukset Koivisto-juhliin.

Pikainen ilmoittautuminen on välttämätöntä jotta viisumit saadaan ajoissa.

Tuu Siekii mukkaan!
Terveisin, Tuula Koppinen

Maritta Lehtiöltä koskettava runoteos

Salolaisen Maritta Lehtiön (os. Hörkkö) tuore runoteos "Älä minnuu unoha" tuo lukijan ajatuksiin kuvia karjalaisten arjesta, sota-ajan tunnelmista ja kaiuusta kotiseudulle. Karjalaisella murteella kirjoitetut tekstit hermistävät, mutta saavat myös hymyn suupieleen.

- Isäni antoi minulle kerran pinkan sota-ajan kirjeitä, ja kehotti minua lukemaan ne, "kun miust aika jättää", Lehtiö kertoo.

Kirjeet sytyttivät Lehtiössä halun tulkita karjalaisten elämää heidän omalla murteellaan. Syntyi teos, jonka nimikin on tunteita herättävä.

- Siinä ovat isäni minulle elämänsä lopussa lausumat sanat.

- "Älä minnuu unoha" -nimi viittaa niin ihmisiin, murteeseen kuin myös kotiseutuun. Ne ovat ihmiselle sellaisia asioita, joita ei voi eikä saa unoh-
taa, Lehtiö painottaa.

Maritta Lehtiö on eläkkeellä oleva erityisopettaja. Hänen vanhempiensa olivat kotoisin Karjalan Kannakselta, isä Johanneksen Koskijärveltä ja äiti Koiviston Rautaselta. Evakkotaipaleensa päätteeksi he aset-

tuivat asumaan Paimioon.

Lehtiö on aikaisemmin julkaissut yhden karjalaisten elämää kuvaavan teoksen.

Lisätietoja:
Maritta Lehtiö p. 040 5569124
sähköposti:
mari.lehtio@gmail.com

Lahden Koivistolaiset

Koivistolta lähdön 70-vuotis muistelut.
Ti 1.7. klo 16.00 Tähkäpäällä, Pajutie 22, Kalliola.

Tervetuloa joukolla mukaan!
Johtokunta

Koiviston matka 18.-20. heinäkuuta

Matkalle lähdetään Turusta 18. pv ja kerätään lähtijöitä matkan varrelta Helsinki - Porvoo - Karhula - Hamina. Viipurissa majoitus Viipuri hotelli, käynti Monrepossa.

16. pv lähtö aamiaisen jälkeen Koivistolle ja ajetaan joissakin Koiviston kylissä. Viipuriin palatessa ruokaileminen ja käynti Tervaniemessä, joka on laitettu hienoon kuntoon. Uimapuku mukaan.

20. pv hotellin huoneiden luovuttamisen jälkeen käymme vielä Koivistolla, jos halukkaita vielä on, sekä myöskin Viipuriin tutustuminen. Suomen puolella Rajahovissa mahdollisuus ruokailuun.

Matkan hinta määräytyy lähtijöiden mukaan.

Jos lähtijöitä 20 kpl, niin hotelli 2 h huoneella ryhmäviisumilla 265€, omalla viisumilla 200€, yhden hengen huoneen lisä 60€. Mikäli lähtijöitä 25 kpl, ryhmäviisumilla 245€, omalla viisumilla 180€.

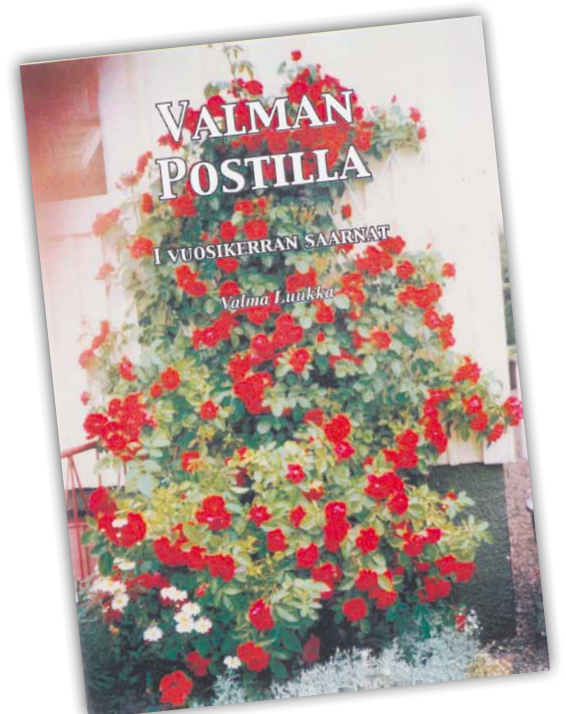
Jos lähtijöitä 30 kpl, ryhmäviisumilla 210€ ja omalla viisumilla 145€.

Matkalla mukana myöskin venäjän kielinen tulkki.

Toivottavasti tunnet mielenkiintoa ja ilmoittelet hyvissä ajoin niin annan tarkempia tietoja.

HUOM: Matkalle tulisi saada vähintään 20 lähtijää.

Aulis Soukka
Puutarhurintie 16, 49400 Hamina
0400-412 650, 045-1471 770

Valman Postillaa vielä saatavissa

Postikuluineen 12 €

Lähetä osoitteesi: valma.luukka@gmail.com tai soita 040-5018 309